

Fenomenet «husker ikke» som strategi for på leve med overgrepssatferd

Thore Langfeldt

spesialist i klinisk psykologi og sexologi

Institutt for Klinisk Sexologi og Terapi

langfeldt@sexologi.no

www.thorelangfeldt.net

IKST

Institutt for klinisk sexologi og terapi

har en stab på 13 personer

8 psykologer, 2 psykiater, 2 seksualrådgiver, 1 sekretær

identitetsproblemer hos barn og voksne

funksjonsforstyrrelser og lyst problemer

ulike parafilier hos barn og voksne

angst og usikkerhet omkring sex

Overgrepssproblematikk TFS-prosjektet

Begått/redde for å begå overgrep, frivillige og dømte

Utsatt for overgrep

Seksualiteten brukes til:

- **Reproduksjon**
  - Befruktning
  - Svangerskap
  - Fødsel
  - Prevensjon/abort
- **Nytelse/lyst**
  - Få orgasme
- **Skape relasjon**
  - Tiltrekning
  - Tilknytning
  - Pardannelse, danne modne relasjoner
- Vår hypotese er at de fleste seksuelle overgrep er mer et uttrykk for skadet **tilknytning** (attachment) enn for **lyst og nytelse**.

Hvem begår seksuelle overgrep?

- Både menn, kvinner og barn begår seksuelle overgrep
- Vi har ingen empiriske data på hvor mange som er kvinner, menn eller barn og unge
- Vi antar at minst 20 % av overgrepene begås av kvinner. Hovedsakelig incest.
- Nesten ingen kvinner blir dømt eller kommer til behandling for seksuelle overgrep, **benekter de?**

Seksuell tiltrekning

- Ingen bestemmer selv hva de skal bli seksuelt tiltrukket av
  - **Det bare utvikler seg slik**
  - Ingen bestemmer seg å bli en overgriper
  - **Det bare utvikler seg slik**
- Vi har et ansvar for at barn utvikler overgrepssatferd
- Seksuell tiltrekning er ikke basert på manglende moral

Forståelse og terapi To Paradigmer

1. "Relapse prevention" - atferdskontroll
  - Ta kontroll
  - Piller
  - Fengsel
  - Lære å ta kontroll, etc (cognitiv skill programs)
2. Relasjonell psykodynamisk terapi
  - Skape og utvikle relasjoner
  - Bearbeide affekter, traumer og relasjonsskader
  - Utvikle mentaliseringsevnen
  - Restrukturere seksualitet
  - "Vekke opp" akseptert seksualitet (sosialisering)

“Revenge, Justice or Treatment.”

Hevn er en form for vill
justis. **Vi er inne i en**
ønsker hevn i mer
bekymringsfull utvikling
nødvendig er det med et
hvor media stadig påpeker
lovverk som regulerer
hevn og strengere straffer
og får med seg folket.
Nå har vi politikere
som vil tekkes folket.

Sir Francis Bacon (1561-1626)

Media og moralsk avsky styrer vår forståelse:

- Vi har fått en moralsk panikk knyttet til seksuelle overgrep
- Overgripere er monstre
- Media skriker etter hevn
  - ”Synes du han fikk lang nok straff ?”
- Mangel på nyansering: Alle overgrep er ”like ille”
- Behandling er en anerkjennelse av at der er et individ bak handlingen

Mekanismer som stenger for åpenhet

- Skam
- Selv forakt – reaksjon på overgrepet
- Panikk og angst for avvisning
- Angst for at familien går i oppløsning
- Angst for straff
- Personlighetsproblematikk
- Nevrologiske skader

Faktorer som åpner for å stå frem

- Et behandlingstilbud som viser menneskelig respekt for individet bak uakseptable handlinger
- Et empatisk behandlingstilbud
- Et samfunn som kan tilgi
- Forsoning (Restorative justice)
  - Profesjonelle hjelpere for begge parter

Hvem nekter mest/hvem kommer ikke frem?

- Kvinner
- Barn og ungdom
- Ungdom og voksne med lettere psykisk utviklingshemning
- Noen få menn i vårt materiale
  - Noen nekter helt
  - Noen oppfatter situasjonen forskjellig

Aspekter ved utvikling av overgrepstatferd

- Skadet tilknytning (0 – 2 år)
  - Mangel på reparasjon
- Negativt forhold til seksualitet (2 – 10 år)
  - Mangel på endring
- Ensomhet
- Jeg-fremmed homoseksualitet (50%)
- Personlighetsproblemer
- Nevrologiske skader
  - Autisme, Asperger, psykisk utviklingshemning

Usikker tilknytning og seksuelle overgrep er signifikant knyttet til hverandre

Lyn & Burton: American Journal of Orthopsychiatry 2004

Seksuelle overgrep knytter seg til relasjonelle forhold

- (Simons, Wurtele, & Durham, 2008) viste at de fleste overgriperne (94%) beskrev usikker tilknytningsbånd til sine foreldre, og 76% av de som var dømt for voldtekt rapporterte avvissende tilknytning til foreldrene (avoidant parental attachment).

Tilknytningsstil hos barn

- Sikker tilknytnings stil:
  - Sensitiv og aksepterende
  - Reagere (responderende)
  - Samarbeide
  - Psykologisk tilstede for barnet
  - Speile seksualiteten

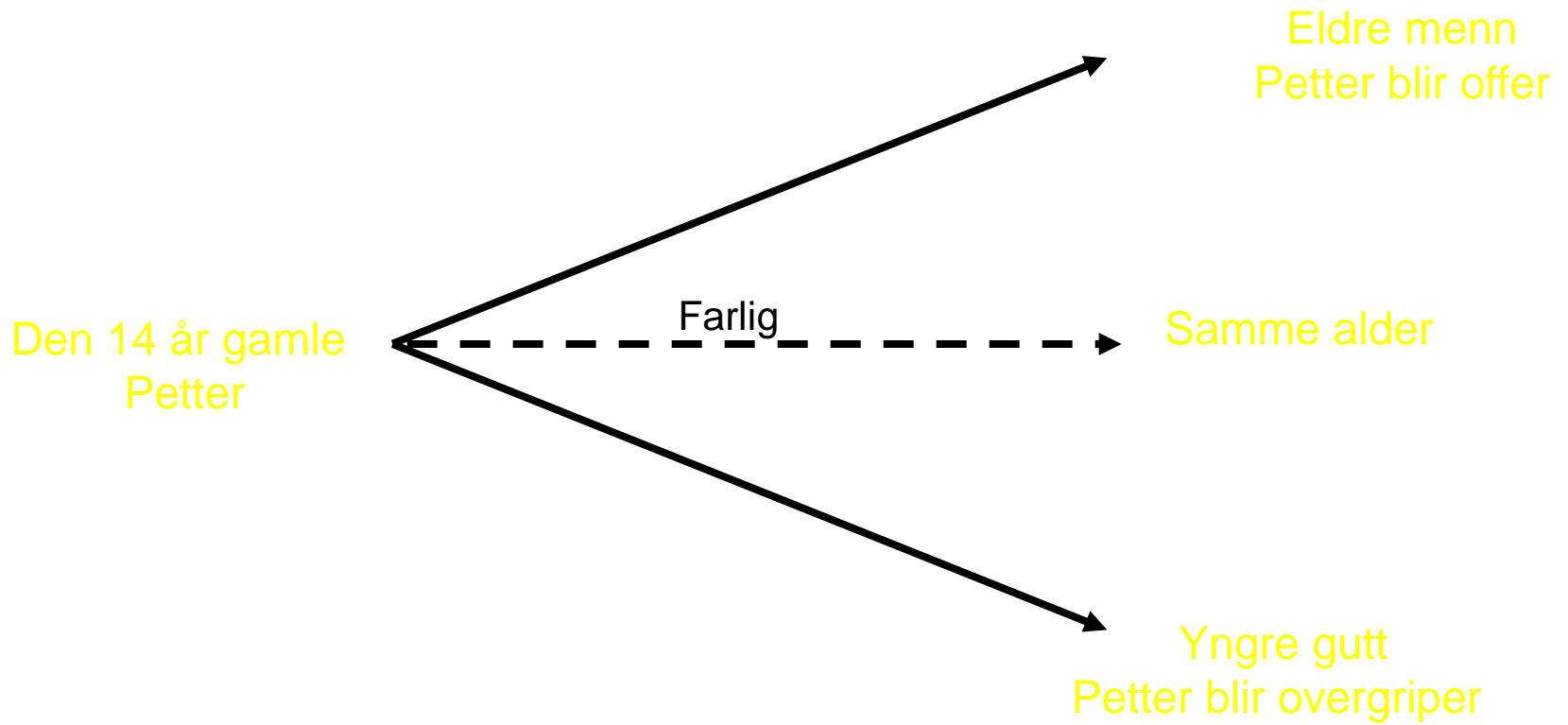

Tilknytningsstil hos barn

- Usikker tilknytning:
- Unvikende:
  - Avvise eller overkontrollere
  - Ambivalent
  - Innkonsistent
- Desorganisert/desorientert:
  - Frightened or frightening
- Utvikle relasjonsproblemer
- Redd voksne relasjoner (matching)
- Redd for kjærlighet og intimitet

Hvordan kan vi beskytte barna fra å bli "overgripere"?

Petters dilemma

Kritiske bemerkninger til forskning på personer som har begått seksuelle overgrep

- Tar utgangspunkt i dømte personer
- 7-8 % av de som begår overgrep blir dømt
- Mange har ofte tilleggsproblemer
- Forskningen er derfor ikke representativ for forståelsen

TERAPIEN

- **Psykodynamisk selv orientert relasjonsterapi**
  - Gruppeterapi
    - 2 terapeuter
    - 3-7 klienter
  - Individualterapi
- **Aktive prosesser i terapien:**
  - Aktiv empati (Langfeldt 2002)
  - Relasjons bygging, etablere tilknytning
  - Bearbeide egne traumer og konflikter (usikker attachment)
  - Sexologiske aspekter, seksuell orientering
  - Empowerment
    - Utvikling av adekvat/legal seksualitet
    - Utvikle tilknytning

- FUNN fra IKST:
- Klinisk erfaring med 350 personer som har begått seksuelle overgrep kan relateres til faktorer i tidlig barndom
- Overgrep starter ofte i barndommen
- Hva har vi gjort med barna?

Table III: Number of offenders in relation to gender preference

Gender of the victims	Number of offenders	Percent
Girls	47	42,3
Boys	49	44,1
Both boys and girls	15	13,5
Total	111	100,0

Table V: Number of victims related to gender preference

Gender of the victims	Mean number of victims	Std.D.	N=
Girls	2,53	2,3	38
Boys	5,98	7,0	41
Both sexes	5,67	4,3	15
Total	4,53	5,3	94

Av de som hadde:

- -misbrukt piker fra 12 – 15 år
  - 8% utsatt for overgrep
- -misbrukt gutter fra 12 – 15 år
  - 33 % utsatt for overgrep
- -misbrukt piker opp til 11 år
  - 26 % hadde vært utsatt for overgrep
- **-misbrukt gutter opp til 11 år**
  - **80 % vært utsatt for overgrep**
- -misbrukt begge kjønn
  - 73 % hadde vært utsatt for overgrep

- Det er ca 5 % homofile i befolkningen
- Menn som forgriper seg på gutter og som fremstår som homofile utgjør 50 % av mennene som forgriper seg på barn
- Ingen av de som forgrep seg på gutter ble identifisert (mobbet) som homo.
- Menn som forgriper seg på gutter var, da de selv var små, **homofile maskuline gutter**.
- De forteller at de kjente tiltrekning til sitt egen kjønn allerede da de var 6-7 år, men holdt det skjult.
- Som en sa: "Det er bedre å være pedo enn homo."

Maskuline homogutter

- Det er lite eller ingen forskning på maskulinitet og homoseksualitet hos gutter
- De fleste knytter homoseksualitet til feminine gutter
- Feminine gutter blir p.g.a. Mobbing mer eller mindre tvunget til å akseptere sin homoseksuelle orientering

Prosesser i utvikling av overgrepssatferd

- Første stadium:
  - Skader på normal tilknytning til omsorgspersonene
    - Manglende evne til adekvat relasjon
      - Avvisning
      - Overbeskyttelse
      - Vold, mishandling, omsorgssvikt
  - Defekt seksuell strukturering
    - Skam
    - Skader i seksuell selvfølelse
    - Skader etter tidlig seksuell traumatisering

Prosesser i utvikling av overgrepssatferd

- Annet stadium:
  - Etablering av tilknytningsstrategier basert på seksuell opplevelse:
    - ”Skjellsettende opplevelse”
      - Positiv erfaring knyttet til den underliggende konflikten
      - Kompensere eller gjøre opp for tidligere konflikter

Prosesser i utvikling av overgrepssatferd

- Tredje stadium:
  - Funksjonell relasjonell uttrykksform
    - Eneste relasjon som fungerer
    - Funksjonell under kriser.
    - Lettelse under stress
    - Under perioder med ensomhet
    - Komme ut av, komme bort fra depresjon
    - Etc.

Forståelse og terapi

To Paradigmer

1. "Relapse prevention" terapi

- Ta kontroll
- Piller
- Fengsel
- Lære kontroll, etc (cognitiv skill)

2. Relasjonell terapi

- Psykodynamisk psykoterapi
- Skape og utvikle relasjoner
- Endring av følelsesmessig og kognitiv struktur
- Mentalisering
- Restrukturere seksuell forståelse(kognitivt)
- Motstand (dynamisk relasjon)
- "Vekke opp" akseptert seksualitet (sosialisering)